



Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2014. gada 3. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Direktīva 79/7/EEK — Vienlīdzīga attieksme pret vīriešiem un sievietēm sociālā nodrošinājuma jomā — Darba ņēmēju apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem — Fiksēta atlīdzības summa par nepārejošu kaitējumu — Aktuārs aprēķins, pamatojoties uz vidējo paredzamo dzīves ilgumu atkarībā no šīs atlīdzības saņēmēja dzimuma — Pietiekami būtisks Savienības tiesību pārkāpums

Lieta C-318/13

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Korkein hallinto-oikeus* (Somija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2013. gada 7. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2013. gada 11. jūnijā, tiesvedībā, ko uzsācis

X.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*] (referents), tiesneši Ž. L. da Krušs Vilasa [*J. L. da Cruz Vilaça*], Dž. Arestis [*G. Arestis*], Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*] un A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*],

ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],

sekretāre C. Stremholma [*C. Strömholm*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2014. gada 2. aprīļa tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— X vārdā – *K. Kuusi, asianaajaja*,

— Somijas valdības vārdā – *H. Leppo*, pārstāve,

— Grieķijas valdības vārdā – *E.-M. Mamouna* un *M. Tassopoulou*, pārstāves,

— Eiropas Komisijas vārdā – *D. Martin* un *I. Koskinen*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2014. gada 15. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – somu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1978. gada 19. decembra Direktīvas 79/7/EEK par pakāpenisku vienlīdzīgas attieksmes principa pret vīriešiem un sievietēm īstenošanu sociālā nodrošinājuma jautājumos (OV 1979, L 6, 24. lpp.) 4. pantu.
- 2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp X un Sociālo lietu un veselības ministriju (turpmāk tekstā – “ministrija”) par fiksētas atlīdzības piešķiršanu sakarā ar nelaimes gadījumu darbā.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīva 79/7 atbilstoši tās 3. panta 1. punkta a) apakšpunktam ir piemērojama likumā noteiktajām sistēmām, kas nodrošina aizsardzību, it īpaši pret nelaimes gadījumiem darbā.
- 4 Saskaņā ar šīs direktīvas 4. panta 1. punktu:

“Vienlīdzīgas attieksmes princips nozīmē to, ka nepastāv nekāda – ne tieša, ne netieša – diskriminācija dzimuma dēļ, jo īpaši atsaucoties uz civilo vai ģimenes stāvokli, konkrēti, attiecībā uz:

- sociālā nodrošinājuma sistēmu darbības apjomu un pieejas nosacījumiem,
- pienākumu veikt iemaksas un iemaksu aprēķināšanu,
- pabalstu [apdrošināšanas atlīdzību] aprēķināšanu, ietverot palielinājumus, kas maksājami attiecībā uz laulāto un par apgādājamiem, un nosacījumus, kas reglamentē termiņus, kuros ir tiesības uz pabalstiem [apdrošināšanas atlīdzībām], un to saglabāšanu.”

Somijas tiesības

- 5 Apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem ir valsts pārvaldes uzdevums, kura izpilde Somijā ir uzticēta privātām apdrošināšanas sabiedrībām. Darba devējiem, lai izpildītu pienākumu nodrošināt darba ņēmēju drošību nelaimes gadījumu darbā jomā, ir jānoslēdz apdrošināšanas līgums ar apdrošināšanas sabiedrību, kas ir tiesīga apdrošināt riskus, kas noteikti 1982. gada Likumā par apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā (*Tapaturmavakuutuslaki*), kas ir grozīts 1992. gadā (turpmāk tekstā – “Likums par apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem”). Izveidotās likumiskās apdrošināšanas izmaksas sedz apdrošināšanas prēmijas, ko maksā darba devējs.
- 6 Atlīdzība par nepārejošu kaitējumu ir viens no apdrošināšanas pret nelaimes gadījumiem maksājumiem. Tā ietilpst likumiskajā sociālā nodrošinājuma sistēmā. Tās mērķis ir atlīdzināt darba ņēmējam minēto kaitējumu, kas radies nelaimes gadījuma darbā vai arodslimības dēļ, tas ir, viņa darbaspēju samazinājuma uz visu mūžu dēļ.
- 7 Šī likuma 14. panta 1. punkta 1. apakšpunktā ir paredzēts samaksāt it īpaši atlīdzību par nepārejošu kaitējumu kā atlīdzību traumas vai slimības gadījumā, ko izraisījis nelaimes gadījums darbā.
- 8 Likuma par apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem 18.b panta 1. punktā ir paredzēts, ka atlīdzība par nepārejošu kaitējumu tiek izmaksāta atbilstoši kā vienreizēja atlīdzība vai pensija. Saskaņā ar minētā panta 3. punktu vienreizēja atlīdzība tiek aprēķināta saskaņā ar ministrijas apstiprinātiem kritērijiem kā kapitāla summa, kas atbilst paliekošā kaitējuma kapitāla vērtībai, ņemot vērā darba ņēmēja vecumu.

- 9 Ministrijas 1982. gada 30. decembra rīkojumā par kapitāla vērtības aprēķināšanas kritērijiem attiecībā uz pensijām, ko maksā sakarā ar nelaimes gadījumiem, vai, ja netiek maksāta pensija, vienreizējas atlīdzības izmaksas noteikšanai, ir noteikti kritēriji, pamatojoties uz kuriem tiek aprēķināta pēdējā minētā atlīdzība.

- 10 Šajā ziņā šī rīkojuma pielikumā ir noteiktas šādas formulas:

“Piemērojamais mirstības koeficients ir (TLE-82), palielinot vecumu par 3 gadiem, tas ir,

$$u_x = 0,0000797 e^{0,0875 (x+3)} \text{ (vīriešiem)}$$

$$u_x = 0,0000168 e^{0,1000 (y+3)} \text{ (sievietēm).”}$$

- 11 Vispārīgā nepārejošā kaitējuma noteikšanai, traumu un slimību radītie zaudējumi tiek iedalīti 20 grupās atkarībā no to medicīniskā rakstura un smaguma pakāpes. Piešķirtās atlīdzības summa ir atkarīga no kaitējuma grupas. Atlīdzība par mazāk smagām traumām un slimībām, kas ietilpst 1.–10. kaitējuma grupā, tiek vienmēr izmaksāta kā vienreizēja apdrošināšanas atlīdzība. 11.–20. kaitējumu grupas gadījumā apdrošinātie var izvēlēties vienreizēju atlīdzību vai ikmēneša pensiju uz mūžu.

Pamattiesvedība un prejudiciālie jautājumi

- 12 X, dzimis 1953. gadā, tika ievainots nelaimes gadījumā darbā 1991. gada 27. augustā. *Vakuutusoikeys* (Sociālās apdrošināšanas tiesa) ar 2005. gada 18. oktobra nolēmumu konstatēja, ka viņam ir tiesības uz fiksētu zaudējumu atlīdzību par nepārejošu kaitējumu, piemērojot Likumu par apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem.
- 13 Pēc šī nolēmuma pieņemšanas kompetentā apdrošināšanas sabiedrība ar 2005. gada 16. decembra lēmumiem noteica fiksētās atlīdzības summu EUR 4197,98 apmērā, tajā ietverot visus palielinājumus, kas jāizmaksā X kā šī zaudējumu atlīdzība.
- 14 X iesniedza sūdzību par šiem lēmumiem, apgalvojot, ka vienreizējā atlīdzība par paliekošu kaitējumu bija jāaprēķina, pamatojoties uz tiem pašiem kritērijiem, kādi ir paredzēti sievietēm. 2006. gada 31. augustā Sūdzību sakarā ar nelaimes gadījumiem darbā komisija sūdzību noraidīja. Šo lēmumu 2008. gada 27. maijā apstiprināja *Vakuutusoikeys*.
- 15 X k-gs 2008. gada 13. oktobra vēstulē ministrijai apgalvoja, ka fiksētā summa, kas viņam tika izmaksāta par paliekošo kaitējumu, tika noteikta, neievērojot Savienības tiesību normas par vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm. X tāpat prasa naudas summu EUR 278,89 apmērā, pieskaitot kavējuma procentus. Šī summa atbilst starpībai starp X saņemto atlīdzības summu un atlīdzības summu, ko saņemtu līdzīga vecuma sieviete, kas atrastos līdzīgā situācijā. Ministrija 2009. gada 27. maijā atteicās maksāt pieprasīto summu.
- 16 2009. gada 17. jūnijā X cēla prasību *Helsingin hallinto-oikeus* (Helsinku administratīvā tiesa), prasot piespriest Somijas valstij samaksāt strīdīgo summu. *Helsingin hallinto-oikeus* ar 2010. gada 2. decembra lēmumu atzina šo prasību par nepieņemamu, pamatojot ar to, ka tai nav kompetences.
- 17 Tad X pārsūdzēja šo nolēmumu *Korkein hallinto-oikeus* (Augstākā administratīvā tiesa), kas 2012. gada 28. novembrī atcēla *Helsingin hallinto-oikeus* nolēmumu.

- 18 Par lietas būtību, pēc iesniedzējtiesas uzskata, rodas jautājums, vai Savienības tiesību normas par vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm un it īpaši Direktīvas 79/7 4. panta 1. punkts liedz valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru likumā noteiktais sociālā nodrošinājuma pabalsts, kas jāmaksā sakarā ar nelaimes gadījumu darbā, ir atšķirīgs sievietēm un vīriešiem tādu aktuāro faktoru dēļ, kuri atkarīgi no personas dzimuma.
- 19 Iesniedzējtiesa norāda arī, ka, ja Direktīvas 79/7 4. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas liedz tādu valsts tiesisko regulējumu, kāds ir lietā, kuru tā izskata, rodas jautājums, vai ir izpildīti nosacījumi. lai iestātos attiecīgās dalībvalsts atbildība par Savienības tiesību pārkāpumu.
- 20 Šādos apstākļos *Korkein hallinto-oikeus* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Direktīvas [79/7] 4. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru, aprēķinot likumā noteikto sociālā nodrošinājuma pabalstu sakarā ar nelaimes gadījumu darbā, kā aktuāro faktoru piemēro atšķirīgu paredzamo dzīves ilgumu vīriešiem un sievietēm, ja, izmantojot šo faktoru, vīrietim maksātās vienreizējās atlīdzības summa ir mazāka nekā atlīdzības summa, ko saņemtu tāda paša vecuma sieviete, kas atrodas līdzīgā situācijā?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai šajā lietā ir izpildīts dalībvalsts atbildības nosacījums par pietiekami būtisku Savienības tiesību pārkāpumu, ja it īpaši tiek ņemts vērā, ka:
- Tiesa savā judikatūrā nav skaidri paudusi nostāju par to, vai, aprēķinot likumā noteiktos sociālā nodrošinājuma sistēmu pabalstus, kas ietilpst Direktīvas 79/7 piemērošanas jomā, drīkst piemērot tādus aktuāros faktorus, kuri atšķiras atkarībā no personas dzimuma;
 - Tiesa spriedumā *Association belge des Consommateurs Test-Achats* u.c. (C-236/09, EU:C:2011:100) ir atzinusi, ka Padomes 2004. gada 13. decembra Direktīvas 2004/113/EK, ar kuru īsteno principu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz pieeju precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu [(OV L 373, 37. lpp.)], 5. panta 2. punkts, saskaņā ar kuru šādu faktoru izmantošana ir pieļaujama, ir jāuzskata par spēkā neesošu kopš brīža, kad beidzas atbilstošais pārejas laikposms, un
 - Savienības likumdevējs Direktīvā [2004/113] un Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija Direktīvā 2006/54/EK par tādu principu īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos [(OV L 204, 23. lpp.)], pastāvot noteiktiem nosacījumiem, ir pieļāvis šādu ar dzimumu pamatotu aktuāru faktoru izmantošanu, aprēķinot apdrošināšanas atlīdzības šo direktīvu izpratnē, un valsts likumdevējs, pamatojoties uz to, ir pieņēmis, ka attiecīgos faktorus drīkst izmantot arī likumā noteikto sociālā nodrošinājuma sistēmu jomā šīs lietas izpratnē?”

Par Tiesas kompetenci

- 21 Somijas valdība tiesas sēdē norādīja, ka lietas pamatā esošie fakti, proti, X nelaimes gadījums darbā, notika 1991. gadā, tas ir, pirms Somijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai. Tā kā attiecīgā fiksētā atlīdzība ir vērsta uz to, lai atlīdzinātu paliekošo kaitējumu, ko radījis minētais nelaimes gadījums darbā, Savienības tiesību piemērojamībai svarīgs ir tikai datums, kas izraisīja šo kaitējumu. Šādos apstākļos Somijas valdība uzskata, ka Tiesai nav kompetences atbildēt iesniedzējtiesai.
- 22 Šajā ziņā ir jānorāda, ka tiesiskais akts, kas ir pamatlietas priekšmets, tika pieņemts 2008. gadā ar *Vakuutuslaki* lēmumu. Ir skaidrs arī, ka atlīdzība par paliekošo kaitējumu, par kuru ir runa, ir vērsta uz nelaimes gadījuma seku kompensēšanu X visu viņa mūžu.

- 23 No minētā izriet, ka pamatlietas priekšmets nav situācija, kuras sekas pilnībā būtu iestājušās pirms Somijas Republikas pievienošanās Savienībai.
- 24 Tādējādi Tiesai ir kompetence atbildēt iesniedzējtiesai.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 25 Lai atbildētu uz pirmo jautājumu, vispirms ir jānorāda, ka tad, ja ir taisnība, ka pamatlietā aplūkoto atlīdzību ir izmaksājusi privāta apdrošināšanas sabiedrība, darba ņēmēju apdrošināšana pret nelaimes gadījumiem Somijā un minētās atlīdzības piešķiršanas kritēriji ir “likumisko” sistēmu daļas, kuras nodrošina aizsardzību pret nelaimes gadījumu darbā risku Direktīvas 79/7 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Līdz ar to pamatlietā aplūkotā atlīdzība ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā.
- 26 Jāatgādina, ka Direktīvas 79/7 4. panta 1. punktā ir aizliegta it īpaši jebkāda tieša vai netieša diskriminācija dzimuma dēļ, aprēķinot tajā norādītās apdrošināšanas atlīdzības.
- 27 No iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka pamatlīeta attiecas uz atlīdzības summas, kas ir jāmaksā kā atlīdzība par nelaimes gadījumu darbā un kas tiek izmaksāta vienu reizi kā fiksēta atlīdzība, aprēķināšanas noteikumiem. Minētais aprēķins ir jāveic atkarībā it īpaši no darba ņēmēja vecuma, kā arī viņa paredzamā dzīves ilguma. Lai noteiktu šo pēdējo faktoru, jāņem vērā darba ņēmēja dzimums.
- 28 Ir skaidrs, ka atbilstoši pamatlietā aplūkotās fiksētās atlīdzības aprēķina noteikumiem sievietei tādā pašā vecumā kā *X*, kas ir cietusi tajā pašā dienā, kad viņš, identiskā nelaimes gadījumā darbā un cietusi tādu pašu kaitējumu, ir tiesības uz lielāku fiksēto atlīdzību nekā saņēma *X*.
- 29 Somijas valdība tomēr apgalvo, ka šāda sieviete un *X* neatrodas salīdzināmā situācijā. Šajā ziņā tā paskaidro, ka vienreizējās kompensācijas kā atlīdzības par paliekošu kaitējumu noteikumi, kas paredzēti valsts tiesiskajā regulējumā, ir paredzēti, lai ļautu noteikt tās summu līdzvērtīgā līmenī šīs pašas atlīdzības kopējai summai gadījumā, kad tā tiek izmaksāta kā mūža pensija. Ņemot vērā to, ka sieviešu un vīriešu paredzamais dzīves ilgums atšķiras, līdzīga mirstības koeficienta piemērošanas rezultātā abiem dzimumiem vienreizēja kompensācija cietušajai sievietei vairāk neatbilstu tās ieguvējas parastajam vidējam paredzamajam dzīves ilgumam.
- 30 Somijas valdība precizē, ka diferenciācija atkarībā no dzimuma ir vajadzīga, lai novērstu nelabvēlīgāku attieksmi pret sievietēm nekā pret vīriešiem. Sievietēm, kam statistiski ir lielāks paredzamais dzīves ilgums, atlīdzībai, kas ir paredzēta, lai kopumā atlīdzinātu kaitējumu, ko cietusi persona cieš parastā dzīves ilguma laikā, esot jābūt lielākai nekā vīriešiem. Līdz ar to šeit nepastāvēt diskriminācija starp vīriešiem un sievietēm.
- 31 Šajā ziņā, kā ģenerāladvokāte ir norādījusi savu secinājumu 29. punktā, jānorāda, ka šāda argumentācija ļautu labākajā gadījumā pamatot nevienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm, piešķirot tādu apdrošināšanas atlīdzību, kāda tiek aplūkota pamatlietā, bet nevis pilnīgi noliegt, kā to ir atzinusi Somijas valdība tiesas sēdē, ka Somijas tiesību normu piemērošana izraisa nevienlīdzīgu attieksmi, jo tā identiskos apstākļos pamato atšķirīgas atlīdzības.
- 32 Tātad ir jākonstatē, ka pamatlietā aplūkotās apdrošināšanas pret nelaimes gadījumiem sistēmas normas ietver nevienlīdzīgu attieksmi, kas var radīt Direktīvas 79/7 4. panta 1. punktam pretēju diskrimināciju.
- 33 Šādos apstākļos ir jānosaka, vai šī nevienlīdzīgā attieksme var tikt attaisnota.

- 34 Attiecībā uz iespējamiem atkāpes no vienlīdzīgas attieksmes principa, kas paredzēts Direktīvas 79/7 4. panta 1. punktā, iemesliem jākonstatē, ka faktora, kas balstīts uz parasto paredzamo dzīves ilgumu, ņemšana vērā nav paredzēta ne šīs direktīvas 4. panta 2. punktā, kas ietver tiesību nomas par mātes aizsardzību, ne minētās direktīvas 7. panta 1. punktā, kurā dalībvalstīm ir atļauts izslēgt no tās piemērošanas jomas noteiktus noteikumus, priekšrocības un pabalstus sociālā nodrošinājuma jomā.
- 35 Turklāt no Direktīvas 79/7 7. panta 1. punkta neizriet, ka tajā noteiktie atkāpju iemesli nav izsmeļoši un ka dalībvalstis var brīvi izstrādāt citus iemeslus atkāpei no vienlīdzīgas attieksmes principa. Tas, ka šāda faktora ņemšana vērā nav tieši aizliegta šīs direktīvas normās, nevar tikt interpretēts tādējādi, ka valsts likumdevējam ir atļauts paredzēt šo faktoru kā tādas atlīdzības, kāda ir pamatlietā, aprēķina elementu.
- 36 Somijas valdība tomēr apgalvo, ka šīs atlīdzības summas atšķirības atkarībā no attiecīgā darba ņēmēja dzimuma var attaisnot ar sieviešu un vīriešu vidējā paredzamā dzīves ilguma objektīvo atšķirību. Jebkurš cits risinājums būtu nelabvēlīgs sievietēm, kuru paredzamais dzīves ilgums ir lielāks nekā vīriešiem, jo fiksētās atlīdzības mērķis ir kompensēt kaitējuma sekas visā cietušās personas atlikušās dzīves laikā.
- 37 Šajā ziņā svarīgi ir norādīt, ka, neraugoties uz to, ka fiksētā atlīdzība, par ko ir runa pamatlietā, ir paredzēta sistēmā, kurā ir fiksētas arī apdrošināšanas atlīdzības par kaitējumu nelaimes gadījumā darbā dēļ, kas tiek maksātas visas cietušās personas atlikušās dzīves laikā, šo atlīdzību nevar aprēķināt, pamatojoties uz vīriešu un sieviešu vidējā dzīves ilguma vispārinājumu.
- 38 Šāds vispārinājums var radīt diskriminējošu attieksmi pret vīriešu dzimuma apdrošinātajiem salīdzinājuma ar sieviešu dzimuma apdrošinātajām. Turklāt, ņemot vērā vidējos statistikas datus atkarībā no dzimuma, jāaskaras ar to, ka nav drošības par to, ka apdrošinātajai [sievietei] vienmēr ir lielāks paredzamais dzīves ilgums nekā tāda paša vecuma apdrošinātajam [vīrietim], kas atrodas salīdzināmā situācijā.
- 39 No šiem apsvērumiem izriet, ka pamatlietā aplūkotā valsts sistēma nav pamatota.
- 40 Tātad uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 79/7 4. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru, aprēķinot likumā noteikto sociālā nodrošinājuma pabalstu sakarā ar nelaimes gadījumu darbā, kā aktuāro faktoru piemēro atšķirīgu paredzamo dzīves ilgumu vīriešiem un sievietēm, ja, izmantojot šo faktoru, vīrietim maksātās vienreizējās atlīdzības summa ir mazāka nekā atlīdzības summa, ko saņemtu tāda paša vecuma sieviete, kas atrodas līdzīgā situācijā.

Par otro jautājumu

- 41 Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas uzzināt, vai tāds Direktīvas 97/7 4. panta 1. punkta pārkāpums, kāds ir pamatlietā, ir jā kvalificē kā "pietiekami būtisks" Savienības tiesību pārkāpums, kas ir viens no nosacījumiem, kas tiek prasīti, lai attiecīgajai dalībvalstij iestātos atbildība.
- 42 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa sava sprieduma *Brasserie du pêcheur et Factortame* (C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79) 56. punktā ir precizējusi, ka to elementu vidū, kas varētu būt jāņem vērā kompetentajai tiesai, ir arī pārkāptās normas skaidrības un precizitātes pakāpe, novērtēšanas brīvības apmērs, ko pārkāptā norma sniedz valsts iestādēm vai Savienībai, tas, vai pieļautā neizpilde vai radītais kaitējums noticis ar nodomu vai nejauši, iespējamās kļūdas tiesību piemērošanā attaisnojamība vai neattaisnojamība, apstākļi, ka Savienības iestādes nostāja varēja veicināt Savienības tiesībām pretēju pasākumu veikšanu, pieņemšanu vai paturēšanu spēkā.

- 43 Tiesa ir arī uzsvērusi, ka nosacījumu, kas ļauj noteikt dalībvalstu atbildību par personām nodarīto kaitējumu, kurš ir radies Savienības tiesību pārkāpumu rezultātā, piemērošana principā ir jāveic valsts tiesām saskaņā ar Tiesas sniegtajiem norādījumiem šādu nosacījumu ieviešanai (skat. spriedumu *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-446/04, EU:C:2006:774, 210. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 44 No minētā izriet, ka Tiesa nevar aizstāt valsts tiesas apsvērumus ar saviem apsvērumiem (skat. spriedumu *Brasserie du pêcheur et Factortame*, EU:C:1996:79, 58. punkts). Tomēr Tiesa var norādīt tām virzienus un sniegt norādes šī principa īstenošanai (skat. spriedumu *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 100. punkts).
- 45 Attiecībā uz šo lietu ir jānorāda trīs elementi, kas ir jāņem vērā, lai atbildētu uz jautājumu, vai aplūkotās valsts tiesību normas ir jāuzskata par “pietiekami būtisku” Direktīvas 79/7 4. panta 1. punkta pārkāpumu.
- 46 Pirmkārt, Tiesa līdz šim nav taisījusi spriedumu par vienlīdzīgas attieksmes principa, kas paredzēts šīs direktīvas 4. panta 1. punktā, piemērojamību un tā interpretāciju. Turklāt iepriekš konstatētais Savienības tiesību pārkāpums attiecībā uz X ir konkretizēts tikai 2008. gadā ar *Vakuutusoikeus* galīgo lēmumu.
- 47 Otrkārt, ne par Somijas tiesību aktiem, kas aplūkoti pamatlietā, ne arī par citas valsts tiesību aktiem nav celta prasība par valsts pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam sakarā ar Direktīvas 79/7 4. panta 1. punkta pārkāpumu.
- 48 Treškārt, svarīgi ir norādīt, ka attiecībā uz Savienības likumdevēja pieņemtajiem tiesību aktiem, ar ko ir jāievieš vienlīdzīgas attieksmes pret vīriešiem un sievietēm princips, ar Direktīvas 2004/113 5. panta 2. punktu dalībvalstīm ir atļauts pirms 2007. gada 21. decembra lemt par pieļaujamajām samērīgajām atšķirībām individu prēmiju un apdrošināšanas izmaksu aprēķināšanā gadījumos, kad dzimuma kā noteicošā faktora izmantošana riska novērtēšanā balstās uz atbilstošiem un precīziem aktuārajiem un statistikas datiem. Turklāt Savienības likumdevējs Direktīvas 2006/54 9. panta 1. punkta h) apakšpunktā, nolēmot, ka noteikts skaits profesionālo sociālā nodrošinājuma sistēmu noteikumu, kas balstīti uz dzimumu, ir pretēji vienlīdzīgas attieksmes principam, tomēr atkāpēs no šī principa noteiktos gadījumos ir iekļāvis aktuārus faktoros, kas atšķiras atkarībā no dzimuma.
- 49 Attiecībā uz pirmo no šīm tiesību normām Tiesa 2011. gada 1. martā ir nolēmusi sprieduma *Association belge des Consommateurs Test-Achats u.c.* (EU:C:2011:100) 32. punktā, ka atļauja attiecīgajām dalībvalstīm bez ierobežojumiem laikā saglabāt atkāpi no noteikuma par vienādām apdrošināšanas prēmijām un izmaksām abu dzimumu pārstāvjiem ir pretēja Direktīvā 2004/113 izvirzītā mērķa par vienlīdzīgu attieksmi pret sievietēm un vīriešiem sasniegšanai, un precizējusi, ka šī tiesību norma sava diskriminējošā rakstura dēļ ir jāuzskata par spēkā neesošu.
- 50 Ņemot vērā iepriekš minētos elementus, iesniedzējtiesai ir jānosaka, vai šajā lietā Savienības tiesību pārkāpums ir jāuzskata par “pietiekami būtisku”.
- 51 Tādējādi uz otro jautājumu ir jāatbild, ka iesniedzējtiesai ir jānovērtē, vai ir izpildīti nosacījumi, lai iestātos dalībvalsts atbildība. Turklāt attiecībā uz jautājumu, vai aplūkotais valsts tiesiskais regulējums ir “pietiekami būtisks” Savienības tiesību pārkāpums, šai tiesai ir jāņem vērā it īpaši fakts, ka Tiesa vēl nav lēmusi par faktora, kas balstīts uz paredzamo dzīves ilgumu atkarībā no vecuma, ņemšanu vērā, nosakot apdrošināšanas atlīdzību, kas tiek maksāta atbilstoši likumā noteiktajai sociālā nodrošinājuma sistēmai un ietilpst Direktīvas 79/7 piemērošanas jomā, pieļaujamību. Iesniedzējtiesai ir jāņem vērā arī Savienības likumdevēja dalībvalstīm piešķirtās tiesības, kas izteiktas Direktīvas 2004/113 5. panta 2. punktā, kā arī Direktīvas 2006/54 9. panta 1. punkta h) apakšpunktā. Minētā tiesa turklāt ir aicināta

ņemt vērā, ka Tiesa 2011. gada 1. martā (C-236/09, EU:C:2011:100) ir nospriedusi, ka pirmā no minētajām normām ir spēkā neesoša, jo ar to tiek pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes pret vīriešiem un sievietēm princips.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 52 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

- 1) Padomes 1978. gada 19. decembra Direktīvas 79/7/EEK par pakāpenisku vienlīdzīgas attieksmes principa pret vīriešiem un sievietēm īstenošanu sociālā nodrošinājuma jautājumos 4. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru, aprēķinot likumā noteikto sociālā nodrošinājuma pabalstu sakarā ar nelaimes gadījumu darbā, kā aktuāro faktoru piemēro atšķirīgu paredzamo dzīves ilgumu vīriešiem un sievietēm, ja, izmantojot šo faktoru, vīrietim maksātās vienreizējās atlīdzības summa ir mazāka nekā atlīdzības summa, ko saņemtu tāda paša vecuma sieviete, kas atrodas līdzīgā situācijā;
- 2) iesniedzējtiesai ir jānovērtē, vai ir izpildīti nosacījumi, lai iestātos dalībvalsts atbildība. Turklāt attiecībā uz jautājumu, vai aplūkotais valsts tiesiskais regulējums ir “pietiekami būtisks” Savienības tiesību pārkāpums, šai tiesai ir jāņem vērā it īpaši fakts, ka Tiesa vēl nav lēmusi par faktora, kas balstīts uz paredzamo dzīves ilgumu atkarībā no vecuma, ņemšanu vērā, nosakot apdrošināšanas atlīdzību, kas tiek maksāta atbilstoši likumā noteiktajai sociālā nodrošinājuma sistēmai un ietilpst Direktīvas 79/7 piemērošanas jomā, pieļaujamību. Iesniedzējtiesai ir jāņem vērā arī Savienības likumdevēja dalībvalstīm piešķirtās tiesības, kas izteiktas Padomes 2004. gada 13. decembra Direktīvas 2004/113/EK, ar kuru īsteno principu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz pieeju precēm un pakalpojumiem, preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu, 5. panta 2. punktā, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija Direktīvas 2006/54/EK par tādu principu īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos, 9. panta 1. punkta h) apakšpunktā. Minētā tiesa turklāt ir aicināta ņemt vērā, ka Tiesa 2011. gada 1. martā (C-236/09, EU:C:2011:100) ir nospriedusi, ka pirmā no minētajām normām ir spēkā neesoša, jo ar to tiek pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes pret vīriešiem un sievietēm princips.

[Paraksti]